

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
завідувач кафедри
Світлична О.С.
“ _____ ” _____ 20 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
на здобуття освітньо-кваліфікаційного
рівня магістра

зі спеціальності 8.03050801 “**Фінанси і кредит**” за програмою:
«**Фінансовий менеджмент та фондовий ринок**»

за темою:

«Управління фінансами малих підприємств
(на прикладі ТОВ «Айсберг»)»

Виконавець:

студентка Фінансово-економічного
факультету
(факультет)

Дудар Юлія Олегівна

(прізвище, ім'я та по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

ст. викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Сташкевич Наталія Миколаївна

(прізвище, ім'я та по батькові) /підпис/

Одеса 2016

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Фінансові ресурси підприємств як об'єкт фінансового менеджменту.....	7
1.2. Фінансові ресурси малих підприємств: сутність та принципи формування.....	17
1.3. Особливості управління фінансовими ресурсами малого підприємства.....	32
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «АЙСБЕРГ»	39
2.1. Загальна характеристика підприємства.....	39
2.2. Аналіз складу та структури фінансових ресурсів підприємства та напрямів їх використання.....	46
2.3. Аналіз ефективності використання фінансових ресурсів малого підприємства.....	64
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ І УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	79
3.1. Проблеми фінансування ТОВ «Айсберг» як суб'єкта малого бізнесу.....	79
3.2. Рекомендації щодо вдосконалення процесів формування та управління фінансовими ресурсами ТОВ «Айсберг»	88
ВИСНОВКИ.....	100
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	104
ДОДАТКИ.....	110

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток малих підприємств є рушійною силою для розвитку економіки, відіграє важливу роль у зростанні добробуту населення, вирішенні соціально-економічних проблем. Малі підприємства є базисом економіки. Втім фінансовий стан більшості малих підприємств України можна охарактеризувати як незадовільний.

Проблемою для вітчизняних малих підприємницьких структур є обмеженість їх фінансових ресурсів, що істотно позначається на ефективності їх господарювання. Нестача фінансових ресурсів не дає змоги малим підприємствам здійснювати інвестиційну діяльність у тих обсягах, які відповідали б реальним потребам економічного розвитку.

Одночасно недостатня забезпеченість малих підприємств фінансовими ресурсами супроводжується низькою ефективністю їх використання. Становище, що склалося, об'єктивно вимагає нових підходів до формування та використання фінансових ресурсів, активізації ролі фінансових інструментів в управлінні фінансовими ресурсами малих підприємств.

Ефективність функціонування малих підприємств, підвищення їх конкурентоспроможності, темпи їх розвитку значною мірою визначаються рівнем управління фінансовими ресурсами. Тому одним із найважливіших напрямків фінансової політики цих підприємств на сучасному етапі є формування стратегії формування фінансових ресурсів, яка повинна бути спрямована на забезпечення зростання прибутку, мінімізацію фінансових ризиків, забезпечення необхідної ліквідності. Вирішення цих питань у період розвитку ринкових відносин є однією із важливих умов діяльності малих підприємств, досягнення стійкого і збалансованого їх розвитку.

Важливі положення щодо управління фінансовими ресурсами малих підприємств містяться в наукових працях українських вчених М.Білик, Л. Буряка, О.Василика, З.Варналія, С.Віхляєвої, В.Виговської, А. Грабарчука, А.Гринюка, А.Горпинченко, Н.Коваль, О.Куликової, Л.Лахтіонова,

І.Ломачинської, О.Люта, Н.Михайличенко, А.Павліковського, Н.Пойда-Носик, О.Радченко, П.Стецюка, Н. Ходорова та інших.

Серед зарубіжних учених, які займаються дослідженням управління фінансовими ресурсами малих підприємств, слід назвати Д.Берджеса, П.Уилсона, К.Ховарда, Д. Штайнхоффа та інших.

Однак у роботах названих фахівців недостатньо досліджені: фінансові ресурси як об'єкт фінансового менеджменту; процес управління фінансовими ресурсами суб'єктів малого підприємництва; оптимізація складу та структури джерел формування їх фінансових ресурсів; ефективність використання фінансових ресурсів малих підприємств. Вище викладене обумовило вибір теми дипломної роботи та її актуальність.

Метою роботи є комплексний аналіз фінансових ресурсів та ефективності їх використання, розробка та обґрунтування на базі отриманих результатів практичних рекомендацій щодо удосконалення процесів формування та управління фінансовими ресурсами на прикладі ТОВ «Айсберг».

Досягнення поставленої мети зумовило постановку та вирішення таких **завдань**:

- дослідити фінансові ресурси як об'єкт фінансового менеджменту;
- з'ясувати сутність фінансових ресурсів малих підприємств та принципів їх формування;
- визначити особливості управління фінансовими ресурсами малого підприємства;
- охарактеризувати склад та структуру фінансових ресурсів ТОВ «Айсберг» та напрямів їх використання;
- провести аналіз фінансового стану ТОВ «Айсберг», у ході якого, визначити основні параметри системи формування та управління фінансовими ресурсами підприємства та оцінити рівень її ефективності;

- визначити головні проблеми теоретичного й практичного характеру, що виникають у ході формування і управління фінансовими ресурсами малого бізнесу;

- обґрунтувати на підставі результатів проведеного аналізу шляхи поліпшення процесів формування та управління фінансовими ресурсами ТОВ «Айсберг».

Об'єктом виступають фінансово-економічні відносини, що виникають в процесі управління фінансовими ресурсами малих підприємств в умовах трансформаційних змін в економіці України.

Предмет дослідження – фінансові відносини, які виникають у процесі формування і управління фінансовими ресурсами малого підприємства, їх аналіз та всебічна оцінка для визначення напрямків покращення та вдосконалення процесів формування та використання фінансів.

Методи дослідження. Теоретичну основу роботи становить діалектичний метод пізнання, який забезпечив вивчення фінансових відносин підприємств в їх розвитку, взаємозв'язку та взаємозалежності. В процесі дослідження використовувались прийоми аналізу і синтезу, а саме: групування, типізація, порівняння, табличний метод. Ряд методів і прийомів економічних досліджень базуються на економічних та логічних висновках, розрахунковому конструктивізмi.

При виконанні дипломної роботи використовувались такі методи: порівняльно-економічний, монографічний, економіко-статистичний, абстрактно-логічний, розрахунково-конструктивний, прогнозний та інші.

Були використані наступні комп'ютерні програми для вводу та аналізу даних: Microsoft Word, Microsoft Excel.

Інформаційна база. Інформаційною базою роботи є теоретичні та науково-практичні дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців, законодавчі та нормативно-правові акти України щодо формування і управління фінансовими ресурсами підприємств, офіційні статистичні матеріали, та фінансова звітність ТОВ «Айсберг». Слід зазначити, що нами

аналізувалася інформація, що утримується в бухгалтерській і статистичній звітності й виходить за межі підприємства, тобто є відкритою.

Наукова новизна одержаних даних полягає в наступному:

- за допомогою економіко-математичної моделі розрахований прогнозний показник чистого робочого капіталу на 2016 рік;
- розроблені методичні рекомендації щодо вдосконалення процесів формування та управління фінансовими ресурсами малих підприємств.

Апробація результатів дослідження. Проміжні результати та висновки даного дослідження знайшли своє відображення в науковій статті «Особливості управління фінансовими ресурсами малого підприємства», яка була опублікована в журналі «Науковий вісник Одеського національного економічного університету» № 9 (241) 2016 року.

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг роботи 115 сторінок.

ВИСНОВКИ

Дослідження теоретичних основ теми показало, що фінансові ресурси підприємства слід розглядати як грошові кошти суб'єктів господарювання, які отримуються у формі доходів від: операційної, інвестиційної і фінансової діяльності; за рахунок внесків власників; коштів залучених на фінансовому ринку або запозичених у контрагентів. Фінансові ресурси підприємства призначені для виконання зобов'язань перед суб'єктами господарювання, фінансово-кредитною системою, матеріального стимулювання працівників, здійснення витрат щодо відтворювального процесу.

Фінансові ресурси як об'єкт фінансового управління доцільно розглядати з двох позицій: за джерелами їх формування та за напрямками використання. Тобто, процес менеджменту фінансових ресурсів на підприємстві доцільно здійснювати у безперервному взаємозв'язку процесів їх формування і використання.

Головною метою управління фінансовими ресурсами повинно бути забезпечення підприємства необхідними й достатніми коштами на основі дотримання наступних принципів: фінансове планування, що визначає на перспективу всі надходження грошових коштів суб'єктів господарювання на основні напрями їх використання; досягнення оптимальності структури та вартості власних і позикових ресурсів з позиції впливу на фінансовий стан підприємства та забезпечення його фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності; формування фінансових резервів, що забезпечують стійку роботу в умовах можливих коливань ринкової кон'юнктури; безумовне виконання фінансових зобов'язань перед партнерами.

На підставі проведеного аналізу формування та використання фінансових ресурсів ТОВ «Айсберг» було встановлено, що ТОВ «Айсберг» протягом 2011 – 2015 років працювало не стабільно, за цей період деякі показники зазнали значних змін, як в сторону збільшення, так і в сторону зменшення.

На кінець аналізованого періоду у структурі фінансових ресурсів підприємства відбулися позитивні тенденції до збільшення частки власного капіталу (розподіл власних і позикових ресурсів у співвідношенні 50 % : 50%) взагалі за рахунок нерозподіленого прибутку та резервного капіталу. Проте зміни, що відбулися у складі активів підприємства на кінець аналізованого періоду часу, розцінюються нами, як негативні, оскільки зменшуються суми грошових коштів та їх еквівалентів в національній валюті. Крім того, збільшується абсолютний розмір дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги, що спричиняє зменшенню прибутковості підприємства, тому що частина фінансових ресурсів, що «зв'язана» у дебіторській заборгованості, вилучена з обороту.

Щодо визначення рівня ефективності використання фінансових ресурсів, то розрахунки відповідних показників свідчать, що майже усі коефіцієнти відповідають оптимальним значенням. ТОВ «Айсберг» на кінець аналізованого періоду має достатній рівень фінансової стійкості і є відносно незалежним від зовнішніх фінансових джерел. Підприємство використовує помірну політику фінансування, та має низький рівень ймовірності втрати платоспроможності та настання банкрутства в перспективі. Проте аналіз ліквідності і платоспроможності свідчить, що ТОВ «Айсберг» у підприємства недостатньо абсолютно ліквідних активів (грошових коштів), для задоволення негайних вимог своїх кредиторів (коефіцієнт абсолютної ліквідності не відповідає нормативу).

Відмітимо, що ділова активність та рентабельність ТОВ «Айсберг» знаходиться в задовільному стані, що позитивно характеризує ефективність використання його фінансових ресурсів.

Хоча підприємство прибуткове, проте його робота має недоліки і потребує проведення заходів щодо підвищення ефективності своєї діяльності та раціонального використання власних коштів.

На процеси формування та управління фінансовими ресурсами ТОВ «Айсберг» впливає передусім його належність до суб'єктів малого бізнесу.

Так, весь капітал ТОВ «Айсберг» формується за рахунок власників, а також прибутку від бізнесу; дефіцит коштів обмежує будь-які плани керівництва ТОВ «Айсберг» на розширення; відсутність у структурі фінансування кредитів, а особливо довгострокових; головним джерелом фінансування станом на 2015 рік є кредиторська заборгованість, спроби залучення позик банків не отримали успіху.

Отже, пріоритетним джерелом формування фінансових ресурсів підприємства є самофінансування. Щодо залучення банківського кредиту або ресурсів кредитних спілок, то наразі за даного рівня рентабельності активів, їх недоцільно використовувати (розрахунок ефекту фінансового важелю показав, що кожна залучена гривня кредиту буде приносити підприємству більш 18 копійок збитків). Для ТОВ «Айсберг» також є недоступні такі джерела фінансування як лізинг та венчурне фінансування через нерозвинутість їх в Україні, зокрема в Одесі.

Отримані результати економіко-математичного моделювання такого комплексного показника, як чистий робочий капітал, який в значній мірі впливає на фінансову стійкість та ділову активність, математично підтвердив наш попередній висновок про ефективність процесу формування фінансових ресурсів ТОВ «Айсберг».

Проведене дослідження дозволило сформулювати наступні рекомендації щодо вдосконалення процесів формування та управління фінансових ресурсів ТОВ «Айсберг»:

- у складі внутрішніх джерел формування власних фінансових ресурсів головне місце повинен займати прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства;

- ефективна фінансова діяльність ТОВ «Айсберг» неможлива без постійного залучення позикових ресурсів – у даному випадку мова йде про кредиторську заборгованість. Проте для подальшого залучення даного джерела керівництву слід розробити заходи щодо збільшення платоспроможності, шляхом пошуку нових постачальників товарів, що

можуть запропонувати реалізації товарів з більш суттєвою відстрочкою платежу. На сьогодні рівень оборотності кредиторської заборгованості ТОВ «Айсберг» складає більше 15 оборотів, а отже підприємству доводиться розраховуватися за своїми зобов'язаннями частіше ніж раз на місяць. Збільшення відстрочки платежу за кредиторською заборгованістю значно б підвищило платоспроможність ТОВ «Айсберг»;

- на сьогодні вважаємо не доцільно залучати кредитні ресурси;
- пріоритетним джерелом формування фінансових ресурсів ТОВ «Айсберг» має стати самофінансування за рахунок використання чистого прибутку;

- щоб максимізувати суму чистого прибутку, що направляється у якості самофінансування до джерел фінансування ТОВ «Айсберг», рекомендуємо ТОВ «Айсберг» зосередити увагу на розширенні його асортименту у сторону поступового введення товарів побутової хімії, що за попередніми оцінками дозволить збільшити суму виручки майже на 10%;

- рекомендуємо керівництву ТОВ «Айсберг» сформувати власну стратегію управління фінансами. Це може бути як стратегічний чи виробничий фінансові плани (на місяць, півроку або будь-який інший часовий відрізок) – план доходів та витрат, балансовий план; так і бюджетування, що є елементом оперативного фінансового планування.

Реалізація даних рекомендацій на наш погляд, дозволить керівництву розробити дійовий практичний механізм управління малим підприємством.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. для самост. вивчення дисципліни / Г.М. Азаренкова, Т.М. Журавель, Р.М. Михайленко. – К.: Знання – Прес, 2004. - 291с.
2. Андрущенко Г.О. Малі підприємства: критерії визначення // Формування ринкових відносин. – 2011. - №10. – С.23 - 26.
3. Балабанов И. Т. Основы финансового менеджмента: навч. посіб. - 2-те вид., випр. і доп. - М.: Финансы и статистика, 2009. - 512 с.
4. Бандурка О. М. Фінансова діяльність підприємств / Бандурка О. М., Коробов М. Я., Орлов П.І., Петрова К. Я. - 2-е вид. перероб. і допов. - К.:Либідь, 2002. - 384 с.
5. Белолипецкий, В. Г. Финансы фирмы: курс лекций / под ред. И. П. Мерзлякова. – М.: ИНФРА-М, 1998. – 298 с.
6. Бердар М.М. Фінанси підприємств. Навч. посіб. / М.М. Бердар. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352с.
7. Бернштейн, Л.А. Анализ финансовой отчетности: Теория и практика [Текст]: учебное пособие / Л.А. Бернштейн. - М.: Финансы и статистика, 1996. - 624 с.
8. Бланк, И.А. Словарь-справочник финансового менеджера / И.А. Бланк. - К.: "Ника-Центр", 1998. - 480с.
9. Близнюк О.П, Горпинченко А.П. Теоретичні підходи до визначення сутності фінансових ресурсів підприємства. – Харків, 2012. - С.24 - 296.
10. Бочаров, В.В. Управление денежным оборотом предприятий и корпораций: учебное пособие / В.В. Бочаров. - М.: Финансы и статистика, 2001. - 144 с.
11. Брігхем, Є. Основы фінансового менеджменту: монографія / Є. Брігхем. - К.: Молодь, 1997. - 1000 с.
12. Буряк Л. Д. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі: навч. посібн. / Л.Д.Буряк / [Електроний ресурс]. – Режим доступу:

<http://posibniki.com.ua/post-osnovi-finansovogo-menedzhmentu-v-malomu-biznesi>

13. Буряк Л. Д., Павліковський А. М. Особливості формування фінансових ресурсів суб'єктів малого підприємництва / Л. Д. Буряк, А. М. Павліковський // Формування ринкової економіки. - 2011. - № 26. – С. 367 – 377.

14. Буряк Л.Д. Фінанси підприємств: навч.- метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Л.Д. Буряк, Є.В. Вакуленко, А.П. Куліш та ін. – К.: КНЕУ, 2011. – 165 с.

15. Буряк, Л.Д. Государственные финансы: Учеб. пособ. для студентов эконом. вузов и факультетов / Л.Д. Буряк, Д.Д. Бутаков, В.М. Федосов и др.; под ред. В.М. Федосова, С.Я. Огородника и В.Н.Суторминой. - К.: Лыбидь, 2010. - 276 с.

16. Буряк, П.Ю. Мобілізація фінансових ресурсів для активізації малого та середнього підприємництва / П.Ю. Буряк. // Фінанси України. - К.: Фінанси, 2009. - № 12. - С.33 - 38

17. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник / О.Д. Василик. - К.: НІОС. - 2001. – 416 с.

18. Величко Г.О., Дейніс Л.М. Фінанси підприємств / Г.О.Величко, Л.М. Дейніс. – Одеса: Пальміра, 2006. – 196 с.

19. Виговська В.В. Особливості фінансового менеджменту малих підприємств / В. В. Виговська // Сіверянський літопис. – 2009. – № 1. – с. 163-166.

20. Горпинченко А.П. Принципи формування фінансових ресурсів підприємства / А.П.Горпинченко. - Харків: ХДУХТ – 2013. - №2(1). - С. 111 – 118. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.x-pdf.ru/bekonomika/61723-1-spisok-literaturi-allen-prodazhi-per-angl-allen-vutten-spb-piter-2003-288-barkan.php>

21. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV (436-15) // <http://zakon.rada.gov.ua>.

22. Гринюк А.В. Перспективи розвитку малого бізнесу крізь призму доступності кредитних ресурсів / А.В.Гринюк // Вісник НБУ. – 2010, №1 – С.52 - 53.
- 23.Гриньова В.М. Фінанси підприємств: Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп / В.М. Гриньова, В.О. Коюда. – К.: Знання - Прес, 2004. – 424с.
24. Гудзь О.Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: Монографія / О.Є. Гудзь. – К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – 578 с.
- 25.Зятковський, І.В. Теоретичні засади фінансів підприємства / І.В. Зятковський // Фінанси України. - 2010. - №4. - с.25
26. Качмарик, Я.Д., Хуткий, Р.І. Ефективність формування фінансових ресурсів підприємства / Я.Д. Качмарик, І.Р. Хуткий // Фінанси України. – 2012. - № 10. - С.138 – 144.
27. Кірейцев Г. Г. Фінанси підприємств: Навч.посібник: Курс лекцій / За ред. д.е.н., проф. Г. Г. Кірейцева. - К.: ЦУЛ, 2010. - 268 с.
- 28.Козачек І.А. Економічна сутність та джерела формування фінансових ресурсів підприємства / І.А. Козачек. – 2012. - С. 77 – 83. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zgia.zp.ua
29. Козачек І.А. Формування та управління ефективним використанням фінансових ресурсів підприємства / І.А. Козачек // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. - 2011. - № 47. – С. 277 – 283.
- 30.Колчина, Н.В. Финансы предприятий: Учеб. для вузов / Н.В. Колчина, Г.Б. Поляк, Л.П. Павлова и др./Под ред. проф. Н.В. Колчиной. - 2-е изд. перераб. и доп. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010. - 447 с.
- 31.Коробов М.Я. Фінансова діяльність підприємства: підручник / М.Я. Коробов, О.М. Бандурка , П.І.Орлов , К.Я.Петрова. - К.: Либідь, 2002. - 384с.
32. Куликова О.Ф. Сучасні підходи до управління фінансами малих підприємств /О.Ф.Куликова. – 2012. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.zinet.info/index.php>
33. Лахтіонова Л. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: монограф. / Л. Лахтіонова. - К. : КНЕУ, 2001. - 387 с.

34. Ломачинська І.А. Формування джерел фінансового забезпечення розвитку суб'єктів малого підприємництва / І.А.Ломачинська // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. – 2012. – Вип. 3 – 4, Т. 17. – с.36 - 43.
35. Люта О. В. Особливості фінансового менеджменту в малому бізнесі /О.В. Люта // Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції. - Серія «Підприємництво, менеджмент та маркетинг» : збірник наукових праць. – Рівне. - 2006.– №2 (Вип. XII).– С.80-88.
36. Марченко, А.А. Аналіз формування фінансових ресурсів / А.А. Марченко // Фінанси України. - 2012. - № 9. - С.102-104.
37. Михайличенко Н.М. Фінансовий менеджмент в малому бізнесі: проблеми та перспективи. / Н.М. Михайличенко // Науковий вісник ДДМА. – 2011. – № 1(7Е). – с. 291-295.
38. Мочерний С. В. Економічна енциклопедія: у 3 томах. Т. 3 / Мочерний С. В. та ін. - К.: Академія, 2008. - 952 с.
39. Овчаренко В.В. Мале підприємництво у контексті інституціоналізації середнього класу в трансформаційній економіці України // Економіка. – 2011. – №8. – С.12 - 15.
40. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія) : навч. посібник / В. М. Опарін. - 2-ге вид., доп. і перероб. - К. : КНЕУ, 2011. - 240 с.
41. Опарін В.М. Фінансові ресурси: проблеми визначення та розміщення / В.М. Опарін // Вісник НБУ. - 2012. - № 5. - С. 10 - 11.
42. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий аналіз» ОНЕУ.- 2007.
43. Орлюк О.П. Фінансова енциклопедія / О. П. Орлюк та ін. [за заг. ред. О. П. Орлюк]. - К. : Юрінком Інтер, 2008. - 472 с.
44. Оспіщев В.І.Фінанси: курс для фінансистів: навч. посіб. / В.І.Оспіщев, О.П. Близнюк , Л.І. Лачкова та ін. – К.: Знання, 2012. – 567с.
45. Партин Г.О., Фінанси підприємств: навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. / Г.О. Партин, А.Г. Загородній – К.: Знання, 2012. – 379 с.

46. Питер Уилсон. Финансовый менеджмент в малом бизнесе. - М.: Аудит, 2005. - 255 с.
47. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підручник.- 7-ме вид. / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.[під ред. А.М. Поддєрьогіна]. – К.: КНЕУ, 2008. – 552с.
- 48.Пойда-Носик Н. Н., Грабарчук С. С. Фінансові ресурси підприємства // Фінанси України. - 2003. - № 1. - С. 96 - 103.
49. Радченко О.Д., Коваль Н.І. Організація фінансової діяльності малих підприємств / О.Д. Радченко, Н.І. Коваль // Економічні науки. – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 6 (24). Ч. 1. – 2009. - С.243 – 248.
50. Романенко О. Р. Фінанси : підручник / О. Р. Романенко. - К. : ЦНЛ, 2006. - 312 с.
51. Смоленюк П.С. Сутність фінансових ресурсів в умовах кризового стану економіки України / П.С. Смоленюк // Фінанси України. - 2013. - № 5. - С.12-14.
- 52.Стецюк П.А. Стратегія і тактика управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: монографія / П.А. Стецюк. – К.: ННЦ ІАЕ, 2013. – 370с.
- 53.Филимоненков А. С. Финансы предприятий: Учеб. пособие. - К.: Ника-Центр, Эльга, 2012. - 280 с.
54. Ховард К. Малое предпринимательство: Практическое пособие: Пер. с англ. - М.: ИНФРА - М, 1998. -129 с.
55. Ходорова Н.С., Віхляєва С.І. Особливості інноваційної діяльності на малих підприємствах / Н.С.Ходорова, С.І. Віхляєва // Сборник научных трудов «Вестник НТУ «ХПИ»: Технічний прогрес та ефективність виробництва. - Вестник НТУ «ХПИ». - 2010. - №5.
56. Штайнхофф Д., Берджес Д. Основы управления малым бизнесом / Д.Штайнхофф, Д.Берджес. [пер. с англ. под общей ред. Ю.В.Шленова]. - М.: Бином, 2007. – 201 с.

57. Markowitz H. Portfolio Selection / H. Markowitz // Journal of Finance. – 2012. –7 March.

58. Modigliani F. Taxes and the Cost of Capital: A Correction / F. Modigliani, H. Miller // Ibid. – 2014. – June. – P. 433– 443.

59. Modigliani F. The Cost of Capital, Corporation Finance and the Theory of Investment / F. Modigliani, M. H. Miller // Amer. Econ. Rev. – 2013. – June. – P. 261–297.

60. Myers S. C. Corporate Financing and Investment Decisions When Firms Have Information that Investors Do not Have / S. C. Myers, N. S. Majluf // Journal of Financial Economics. – 2014. – Vol. 13. – P. 187–221.

61. Sharpe W. Capital Asset Prices: A Theory of Market Equilibrium Under Conditions of Risk / W. Sharpe // Journal of Finance. – 2014. – 19 September.